

Dr. Dinko Puc:

Borba za mladino

Vzgoja mladine pripada izključno le državi!

Cerkve so vedno in povsod polagale veliko pozornost na vzgojo mladine. Osebito si je rimsko-katoliška cerkev prizadevala, da dobi odločilen vpliv nanjo, v sled česar je vedno zahtevala, da imej tudi absolutno kontrolo nad vzgajalnici, šolami in mladinskimi organizacijami.

Čimbolj pa je propadala cerkvena in rastla državna moč, tembolj so se države upirale tozadevnim zahtevam. Država hoče v prvi vrsti vzgojo mladine v državnem, narodnem duhu, dočim hoče cerkev vzgojo samo v verskem duhu. Naravno je, da se ti interesi križajo. Res je, da hoče država vzgojiti moralno dobre, poštene in čiste državljane, kakor to želi tudi cerkev, toda v interesu države je tudi, da vzgoja ni samo enostranska, marveč da se državljani usposobijo za življenjsko borbo v vseh panogah gospodarstva, znanstva in umetnosti. Vzgoja vsled tega ne sme biti ozkostrana. Iz državnih šol morajo vzrasti možje širokega obzorja, objektivnih pogledov, kritičnega duha, neustrašnih duš, ne pa majhni ljudje, ki jim je zamegljen pogled po srednjeveških nazorih in dogmatičnih omejitvah. Pravilno je rekel te dni nemški minister Göbbels, da država ne more priznati na eni strani katoliškega, na drugi strani pa protestantskega prirodoznanstva. Prirodoznanstvo je le eno, kakor more biti vsaka druga znanost, ako naj je objektivna, le ena, ne pa od časa do časa, od kraja do kraja prilagojena potrebam kake konfesije, ker potem neha biti znanost.

Vsaka moderna država bo vedel tega vztrajala na tem, da se vzgoja mladina v državnih, ne v konfesionalnih šolah. Tembolj je to potrebno v Jugoslaviji, ki versko ni enotna. Imamo dober ducat priznanih veroizpovedanj, med njimi pa tri velike skupine, rimo-katolike, pravoslavne in muslimane. Načela verske strpnosti, ki smo ga proglasili že ob ujedinjenju, ne moremo in ne smemo kršiti. Pravični, objektivni in strpni moramo biti napram vsem, ki so naši državljani. S tega stališča pa ne moremo priznati nobeni konfesiji izključne pravice do mladinske vzgoje, niti konfesionalnih šol; vzgoja naroda je v prvi vrsti stvar države. Ako prepusti to pravico konfesijam, bo mladina vzrasla v znamenju verskega sovraštva, namesto v znamenju skupnosti, kar bo imelo za posledico medsebojno odtujanje. Naraščale bodo centrifugalne sile, osebito v onih verskih področjih, kjer se povdarja, da veže vernika zvestoba do države samo toliko časa, dokler se vlada po »božjih postavah«.

Kakšne zlorabe pa so se vršile v znamenju vere, najsi bo te ali one, vemo iz zgodovine človeštva, ki je ravno v teh poglavjih najbolj žalostna. Vsa Jugoslavija bi hotela prihraniti nesrečo verskih bojev in pogubonosne posledice verske nestrpnosti. To pa je mogoče le, ako vzgoja mladine pripada državi, ki bo uredila v soglasju s posameznimi konfesijami tudi verski pouk. Ne moremo pa priznati nobeni cerkvi, pa naj bo ta ali ona, da postane država v državi.

Dr. M. Korun:

Nejasni pojmi

Nejasnost raznega pojmovanja v dnevnem političnem življenju je treba razbistriti

III.

Končno je še pojem, ki ga pri nas slišimo pre pogosto. To je »edinstvena« država, ki naj bi bila izraz »edinstvenega« naroda. Po slovensko povedano: enotna država, katere nosilec je enoten narod.

Ker ni tu mesta, da razpravljamo o tem, ali smo Jugoslavlani enoten narod ali ne, se sklicujemo na to, kar smo v tej stvari že večkrat napisali.

Pač pa hočemo objasniti pojem enotna država, katere nasprotje je zložena država.

O zloženi državi bomo govorili tedaj, če je v eno državo povezanih več držav, bodisi v obliki zveze držav, bodisi v obliki zvezne države (federacije v širšem pomenu besede), dočim govorimo o enotni državi tedaj, če je država razdeljena na več delov, ki imajo morda izvestno zakonodajno moč (avtonomijo) ali pa je sploh nimajo. Kako je uprava razdeljena (ali na samouprave ali je centralizirana), to po našem mnenju na bistvo enotnosti države ne vpliva.

Zmotno bi bilo, če kdo misli, da enoten narod ne more živeti v zloženi državi. Zložena država

so n. pr. Severnoameriške združene države, katerih državljani se čutijo kot en — vsaj politični — narod, ki govorijo v glavnem en jezik (angleški). Zložena država je bila do Hitlerjeve diktature Nemčija.

Imamo pa zopet države, v katerih živi več narodov, pa so enotne države (n. pr. Belgija, Češkoslovaška).

Še nekaj o »narodu«. Če govorimo o »narodu«, mislimo predvsem na skupnost ljudi, ki govorijo isti jezik ter imajo isto kulturo in zavest narodne skupnosti. Po principu samoodločbe narodov bi imeli narodi suvereno pravico, — ki jim je nihče ne sme kratiti, — da sami odločajo o svoji usodi, da so torej samostojni nosilci svoje narodne države.

Tako je v teoriji; kako je v praksi, nam pokaže pogled na svetovni zemljevid.

Ni pa dvoma, da se je v teku časa izoblikoval tudi »politični narod«, čeprav nekateri to zanikajo. Sami se smatrajo in vsi smatramo n. pr. Švicarje za en narod, čeprav živi v Švici narodno zelo zavedni Nemci, Francozi in Italijani, deli velikih državnih narodov. In vendar so vsi ponosni, da so Švicarji.

Življenje je izoblikovalo celo tak narod, kot so danes Irci, ki po večini sploh ne govorijo in ne znajo govoriti irsko, nego govorijo angleško, pa krvave za svojo narodnost že stoletja in stoletja.

Tako bi mogli o pojmi, ki so, ali sploh nejasni, ali pa vsaj večini nas nejasni, še mnogo pisati.

Naj zadostuje zaenkrat to, kar smo napisali. Že iz tega vidimo, kako zamršena so vsa državno-pravna vzraščanja, kako živo in močno je življenje, ki ustvarja razne državno-pravne oblike. S samimi pojmi si ne moremo pomagati; življenje ni formula, ni matematičen račun. Če hočemo to, kar obstoji, razumeti in analizirati, se moramo poglobiti v bistvo stvari, moramo se spustiti v posamezne podrobnosti, da razpoznamo, kako so v posameznih

državah, pri posameznih narodih organizirani državno-pravni in pa upravni odnosi.

Moramo pa poleg tega poznati tudi zgodovinski razvoj posameznih narodov in držav; šele tedaj bomo vse probleme vsaj približno pravilno razumeli. Predvsem bomo videli, da se življenje organično razvija in da — razen navidezno izjemno — ne pozna skokov.

In če bomo v zvezi s tem razmišljali o naši bivši, sedanjí ali celo bodoči notranji ali državno-pravni ureditvi, bomo morali vse probleme resno in v najvažnejših točkah razčleniti, morali se bomo oddaljiti od vseh dnevnih, dostikrat praznih in zapeljivih političnih gesel in se vprašati, ali so bile, kako so in kako naj bodo naše bitne potrebe najbolje urejene in zavarovane.

Naš jezik in tujci

Z zapostavljanjem svojega jezika škodujemo sebi in narodnemu gospodarstvu

V jugoslovanskem tisku, predvsem v strokovnem in narodno-obrambnem, se je že mnogo pisalo v vseh povojnih letih o potrebi nekega večjega spoštovanja našega jezika tako s strani naših državljanov, kakor tudi s strani tujcev, ki jih vsakdanje življenje in trgovski ter drugi opravki dovajajo v tesnejšo zvezo z nami.

Vsakomur je znano dejstvo, s kakšno lahkoto in uslužnostjo se poslužujemo tujih jezikov v obče vanju s tujci. To je vsekakor znak tudi posebnega naravnega daru za tuje jezike in uslužnost; s tega stališča bi nam ta vrlina lahko služila v čast in ponos. Nasprotno pa so nešteti primeri, ko zapostavljanje našega jezika ne le, da ni v skladu z našim narodnim ponosom, temveč prinaša vrhu tega še občutno škodo našemu gospodarstvu. To prihaja zlasti v poštev pri obče vanju z našimi inozemskimi dobavitelji.

Povsem naravno je, — to bo potrdil in razumel vsak pameten človek —, da bo naš človek ponudil svoje blago na pr. Nemcu v nemškem jeziku. Prodajalec hoče in tudi mora biti uslužen napram svojemu odjemalcu, poleg tega je pa tudi njegov namen, da ga tujec čocela in točno razume, ker je popolna jasnost na mestu in potrebna predvsem v trgovini. To je torej popolnoma v redu. Če pa naš človek zahteva ali dobi kako ponudbo blaga iz tujine oziroma ga obišče potnik inozemske trdnice, tedaj se naš človek, — kar moramo, žal, nešteto krat ugotavljati na lastne oči in ušesa —, poslužuje izključno le jezika, ki ga govori tuja trdnica odnosno njen zastopnik. Našim ljudem se zdi kar nekako naravno in samo ob sebi razumljivo, da vso korespondenco, razgovore in sklepe izvršujejo v tujem jeziku, svojo materinščino pa dosledno zamujejo in zatajujejo.

Tega našega stališča naj nihče ne smatra za pretiran šovinizem. Globlji razlogi, tako narodni splošno-gospodarski interesi, kakor tudi lastni osebni interes, zahtevajo, da se v vseh takih primerih s tujimi tvrdkami in podjetji brezpozorno poslužujemo le svojega materinega jezika. Upravičenost tega stališča moremo pravilno oceniti prav iz tujine. Spomnimo se na primer, da v sosednji Avstriji živi

mnogo naših šolanih ljudi, ki morajo iz tega ali onega vzroka živeti tamkaj, pa pri tem skrajno težko ali pa sploh ne morejo najti kake zaposlitve, bodisi zaradi splošne brezposelnosti, bodisi zato, ker ne ustrezajo pogojem, ki so predpisani za zaposlitev tujcev. Če bi bilo vsako avstrijsko nemško podjetje, ki stoji v poslovnih zvezah z našo državo, prikljuno dopisovati z nami v našem jeziku, koliko možnosti dobre zaposlitve bi se nudilo našim ljudem v tujini. S tem bi se dejansko niti ne odjedal kruh domačim avstrijskim ali nemškim nameščencem, ker bi v takih primerih avstrijski ali nemški podjetnik plačeval našega rojaka iz zaslužka pri kupcih z našo državo.

Pomislimo le, koliko naših brezposelnih intelektualcev, bodisi doma, bodisi v tujini, bi našlo primerno zaposlitev, če bi vsi naši uvozniki le hoteli s tujimi trgovskimi potniki in zastopniki pogajati se in kupčevati samo v našem jeziku. Koliko tujih podjetij bi bilo primoranih imeti in vzdrževati v naši državi svoja zastopstva, namesto da drže v raznih »srednjeevropskih centrih« svoja »generalna zastopstva za južnovzhodno Evropo in Balkan«!

In končno, koliko živih primerov iz vsakdanjega življenja nam je znanih, ko naša poslovni ljudje utrpeli visoko škodo zgolj iz razloga, ker niso dobro razumeli tujega trgovskega potnika ali naročilnice odnosno pogodbe, ki so jo podpisali. Iz tega vzroka so se potem množile neprestane reklamacije, spori, dolgotrajni sodni procesi z izdatno izgubo časa in denarja ter neštete druge neprijetnosti za obe stranki.

Zato nikakor ne bi bilo odveč, če bi se vsi naši gospodarstveniki in vsi ostali poslovni ljudje, ki imajo kupčijske in druge opravke s tujino, v lastnem interesu, kakor tudi z ozirom na svoj narodni ponos in spoštovanje materinega jezika, odločno in dosledno držali upravičenega načela, da mora tuji prodajalec obče vati z našim kupcem izključno le v našem jeziku. Nikar se ne ponižujte, ko nam to absolutno ni potrebno in ne silimo se nesmiselno samo v sramotno podlago tujčevi peti, ki nas je že dovolj pritiskala ob tla v še nepozabljeni polpretekli dobi žalostnega spomina.

POLITIČNI
TEDEN

Minilo je 20 let, odkar je bila v dunajskem parlamentu prečitana majniška deklaracija. Če je človek sedaj prebiral režimski tisk, je moral priti do prepričanja, da je maja leta 1917. bila vsa Slovenija revolucionarno podminirana in da je bilo le vprašanje časa, kdaj bo izbruhnil oborožen upor proti avstroogrskega samodržstvu. Tudi naj bi bilo vse to velikansko delo izključno le delo tedanje Slovenke ljudske stranke, ki naj bi bila najbolj zagrizena sovražnica habsburške dinastije in pokojne cesarske in kraljeve monarhije. Toda dvajset let ni tako dolga doba, da bi se dalo človeku, ki jo je sam preživel, soliti na tak neverjeten način pamet.

V času, ko si je slovenski privesek JRZ lastil take ogromne zasluge za ustvaritev Jugoslavije, je minister za gozdove in rude gosp. Djura Janković postavil neko drugo, nič manj zanimivo ugotovitev. V Osičku je povedal svojim redkim poslušalcem, da je nova država, — pri čemur je očitno mislil manj državo kot stanje, ki je nastalo po smrti kralja Aleksandra Ujedinitelja — iskala novo močno politično stranko in zato je bila ustanovljena JRZ, ki zbira »večino« našega naroda. Dokler ima ta stranka tako »impozantno večino«, ne more biti seveda govora o kakem padcu vlade. Seljačko-demokratska koalicija je za g. ministra edini pomemben opozicijski političen faktor v državi. Ta pa po njegovem mnenju ne predstavlja ničesar vladi nasprotnega, ampak se obe skupini lepo izpopolnjujeta. Od navzočih pristašev ni seveda nihče ugovarjal in tako so te ugotovitve šle v svet brez komentarja. O veliki politiki pa je g. Janković še povedal, da je postal Beograd po pogodbah, ki so bile v zadnjem času tam podpisane, prava kuhinja visoke politike. Vsi so prihajali, da se nam divijo, a mi smo, zavedajoč se velike naloge, sprejemali vsako roko, ker želimo, da zajamčimo mir.

Glede gospodarskega stanja nam je pa povedal gospod predsednik vlade, da se to stanje rapidno popravlja. Posebno veseli gospoda predsednika vlade veliko napredovanje del pri izgraditvi naše nacionalne industrije železa v Zenici. To industrijo, kakor je znano, gradi nemška tovarna topov Krupp za 400 milijonov dinarjev, ki so nam jih bili Nemci iz kliringa dolžni. Često slišimo v naši državi klice in opozorila, ne brez podlage, proti tujemu kapitalu in njegovemu usodnemu vplivu; zato imajo državljani Jugoslavije pri slavljenju take nacionalne industrije, kot je v Zenici, nad vse mešane občutke.

Med Beogradom in Zagrebom pa še vedno ni povsem polegla polemika, ki je nastala radi objave načrta nove ustave, ki so ga baje sporazumno napravile neka beograjska in neka zagrebška skupina intelektualcev. Po tem načrtu bi naša država dobila neke vrste zvezno ureditev. Dočim se beograjska skupina zavzema za pet velikih političnih enot, bi v Zagrebu hoteli samo štiri. So pa ta prekanja brezpredmetna, ker se je dr. Maček o takih načrtih izjavil, da ne prihajajo iz kompetentnih virov. Kompetenten za take načrte je le narod in dokler ta ne bo spregovoril prosto in neprisiljeno, ne bo miru, ne reda v naši domovini.

Mi in naša kri v tujini

**Država mora bolj skrbeti za narodnostno
ohranitev naših izseljencev**

Mnogi naši vrlji narodnjaki in rodoljubi starega, poštenega kova so v tisku in v živo besedo nešteto-krat opozarjali pristojne činitelje na nujno potrebo, da naj se naša svobodna domovina, — tako se vsaj piše in govori v sodobni družbi —, z vsemi močmi in na vse načine poskuša vzdrževati svojo kri in svoje sinove, ki so bili primorani oditi s trebulom za kruhom in za srečo v mrzlo, največkrat celo sovražno tujino, v svojem duhu in v stalni navezanosti na sebe, ker jih bo sicer drugega za drugim pogoltnila požrešna in brezobzirna tujina za vekomaj. Koliko takih mrtvecev v narodnostnem pogledu je že morala izbrisati iz svojega srca naša Jugoslavija v preteklosti?

Nešteto!

Zdi se pa, da je napočil zadnji čas, da se zdramijo v domovini vsi oni, ki drže njeno krmilo v rokah in ki nosijo pred Bogom in pred narodom odgovornost za rodno kri, ki se pod silo nepotrebnih razmer mora izlivati v tuje dežele v obupni borbi za svoj obstanek. Pri pametnem in le splošni dobrobiti posvečenem državnem gospodarstvu pri nas ne bi nikdar bilo treba poganjati bratov in sester z domačega praga v neusmiljeno tujino, dočim se na njihovi zemlji in v njihovih domovih vedno bolj samopašno šopirijo tujci in za Judežve grože uvoženi izkoriščevalci našega poštenega, delovnega naroda.

Silno skromno in malone smešno «skrb» za našo rodno kri v tujini so pokazali pristojni gospodje v zadnjem času s tako imenovanimi «izseljenskim kratkovalovnim radio-oddajami» z beograjske postaje. Nekaj je to sicer že, toda vse skupaj je še mnogo, mnogo premalo, zlasti če vemo, da so vsi govorili pri teh oddajah enostransko, tendenčno pobarvani in da naši rojaki v daljni tujini onkraj neizmernih oceanov le ne dobe natočenega čistega vina resnice o položaju in dogodkih v stari domovini.

Naša domovina je, žal, v izseljenskem pogledu res velika. Pravimo: žal, ker je izseljevanje iz prirodno tako neizmerno bogate ter ne preveč gosto naseljene države, kakor je naša, več kakor jasek dokaz, da še vedno ni vse v popolnem in potrebnem redu. Že pred vojno, ko smo še ječali pod tujim jarmom, so morali naši ljudje v množicah romati za kruhom čez morje, dočim so se na njegovi grudi in v njegovem zapuščenem domu vzgnezili požrešni tujci, ki so našli tukaj to, za čemur je naš človek moral v širni svet. Ta narodna tragedija tudi še danes ni

popolnoma prenehala, čeprav se je po osvobojenju precej ublažila.

Največ naših izseljencev živi v Zedinjenih severnoameriških državah, kjer je približno 300.000 Hrvatov, 150.000 Slovencev in kakih 60.000 Srbov. Te severnoameriške jugoslovanske kolonije so prav dobro organizirane, dočim je tozadevni položaj naših rojakov v Južni Ameriki in drugod po širnem svetu mnogo slabši, žalostnejši in obupnejši. Posamezna podporna društva naših rojakov štejejo v USA celo do 100.000 članov in vzdržujejo mnogo lastnih narodnih šol, narodnih domov in cerkva. V vseh Združenih državah izhajajo okrog 40 jugoslovanskih listov in časopisov.

V šestih manjših republikah srednje Amerike, to je San Salvadorju, Panami, Costa Rici, Nicaragui, Hondurasu in Guatemali prebiva okrog 2000 naših ljudi, v Mehiki pa je raztresenih kakih 300 jugoslovanskih izseljencev.

V Južni Ameriki zavzema prvo mesto velika in plodna Argentinijska, v kateri so se že v najstarejših časih predvsem naseljevali dalmatinski in hrvaški otočani. Vseh naših izseljencev je v Argentinijski skoraj 100.000. V republiki Čile je okrog 13.000, v Braziliji okrog 80 tisoč, v Peru dober tisoč, v Boliviji in Paragvaju tudi po tisoč, v Urugvaju nad 10.000 in v severnih republikah Južne Amerike Ekvadorju, Columbiju in Venezueli po nekaj sto naših izseljencev.

Tudi v Avstraliji in Novi Zelandiji živi nad 12.000 Jugoslovancev. Nekaj manj jih je v Afriki, po večini v južnih deželah; največ jih je v Johannesburgu, nato pa v Rodeziji in Egiptu.

V kontinentalnem izseljenstvu, to je predvsem v Franciji, Nemčiji, Belgiji in Luksemburgu, prvačimo Slovenci in šele daleč za nami prihajajo po številu mnogo šibkejši Hrvati in Srbi.

Povprečno se sme računati, da živi v tujini nad 900.000 jugoslovanskih izseljencev. Od tega števila odpada približno pol milijona na Hrvate, dobrega četrt milijona na Slovence in okrog 150.000 na Srbe. Seveda računamo tukaj le tako imenovano «prvo izseljensko generacijo», torej izseljence v strogem smislu besede, dočim nismo šteli njihovih žen in otrok, rojenih v tujini, ki so se po večini ali vsaj deloma asimilirali v tujem ambijentu, ki ga pač smatrajo za svojega. Kakor že zgoraj rečeno, nosi precej krivde na tem ravno stara jugoslovanska domovina oziroma oni, ki so jo, oziroma jo še vodijo po svoji glavi, svoji pameti, svoji uvidevnosti in svoji sposobnosti.

Domači pomenki

Proslava majniške deklaracije

v Sloveniji je bila strogo strankarska prireditel. Pred dvajsetimi leti je stal za njo ves narod brez razlike strank. «Druga stran» je bila sedaj izključena in «Slovenec» je povdaril, da je ni bilo treba. Ni to prvič, da so njegovi pristaši izkoristili splošne narodne akcije v svoje strankarske namene. Iste taktike so se poslužili na primer leta 1908., ko so po velikih protinrodnih demonstracijah padli narodnim krogom pa

C. kr. oblastveno dovoljena revolucija

Vladika Jeglič piše o zgodovini majniške deklaracije ter končuje: «Prišlo je do zedinjenja pod vplivom majniške deklaracije. Na predvečer se je v Ljubljani vršila proslava tega dne. Ker so mi zatrjevali, da cesar Karl od priseg odvezuje, sem se je udeležil tudi jaz.»

Kaj bi bilo, da presviti cesar niso bili tako uvidevni?

Zasluge bivše SLS

V Celju je dr. Krek ob proslavi majniške deklaracije rekel, da je izključna zasluga bivše Slovenske ljudske stranke, da je izvedla jugoslovansko propagando med Slovenci. Mi smo mišljenja, da je bilo ravno narobe. Slovenska ljudska stranka se je pridružila jugoslovanski propagandi, ker je vedela, da bo sicer skopnela, kakor pomladanski sneg. Napredni krogi pa so bili toliko naivni, da so verjeli v iskreno spreobrnjenje pristašev SLS ter delali še iz njih narodne malike. Jugoslovanska ideja je bila tako močna in silna, da bi bila podrla vse ovire in vse pomisleke ter vse strankarske okvire, pa naj bi bilo vodstvo SLS reklo eno ali drugo.

Zboljšanje gospodarskega stanja?

Na običnem zboru Zveze trgovskih združenj v Slov. gradu je bil predložen poziv na ves tisk, da poroča o gospodarskih razmerah objektivno in da ne poroča o zboljšanju gospodarskega

ga stanja, če to ni res. Zlasti je treba nastopiti proti onim listom, ki pišejo o Sloveniji kot o blagoslovljeni pokrajini samo zato, da bi ji škodovali in da bi še povečali njeno davčno breme.

Trgovske organizacije so tedaj potrdile to, kar smo v našem listu dosledno povdarjali.

Dvojna mera

Na istem zborovanju se je tudi povdarjalo, da ima pri vnosu valut finančno ministrstvo dvojno mero: eno za tuje državljane, eno pa za naše. Če prinese tujec valuto v državo, mu sme carinarnica prineseno vsoto potrditi. Valuto predloži tujec hkrati s potrdilom carinarnice pooblaščen banki, ki jo ponudi Narodni banki v odkup. Ker Narodna banka večino valute ne odkupi, more tujec izvoziti blago za celo protivrednost. Proti lastnim državljanom pa se ne postopa na ta način. Če prinese tuje valute domačin in to potrdi carinarnica, potem ne smatra Narodna banka tega potrdila za opravičenje obveznosti, ki jo je moral prevzeti izvoznik, ko je prejel potrdilo o zavarovanju valute, temveč izvoznika radi prestopka deviznih predpisov kaznuje. Posledica tega je, da dobi tuji izvoznik, ki ne plačuje pri nas nobenih davkov, potrebno potrdilo za izvoz z lahkoto, naš izvoznik pa je kaznovan, če postopa na isti način.

Zaradi zastoja na denarnem trgu je bil naš izvoznik brez denarja in je bil prisiljen, da proda les za vsako ceno. Tujci so lahko delali, kar so hoteli in če so prinesli denar, so dobili tudi za 30% in več znižane cene. Slovenija je zaradi tega izgubila okoli 40 milijonov. (Trgovski list)

Predsednik Zbornice za TOI g. Ivan Jelačin o našem denarnem gospodarstvu

Slovenci smo imeli pred vojno dobro zgrajeno denarništvo. Naše hranilnice in posojilnice so bile res prave gospodarske trdnjave, sedaj pa je vsa ta organizacija bila vržena ob tla. 600 naših hranilnic je bilo vrženih ob tla in nikogar ni, ki bi jih zopet dvignil. In vendar bi se mogel najti izhod iz te krize, kakor je pokazala Avstrija, ki je bila v mnogo slabšem gospodarskem stanju, kakor naša država, a je vendar našla sredstva, da je pomagala denarnim zavodom. Tudi Nemčija je znala obvarovati svoje denarne zavode pred polomom in, čeprav je bila v slabem gospodarskem stanju, se ni le izkopal, temveč se je znašal čvrsto okrepiti in to celo z izzivajočimi ukrepi.

S kmetstvo zaščito se je ubil kmetov kredit, z uredbo o likvidaciji kmetijskih dolgov pa je prišlo vse naše zadružništvo pod vpliv Priv. agrarne banke, kmetijski dolžniki pa pod njeno šapo, da bodo sedaj eksekutorji neusmiljeno izterjevali kmetijske dolge. Ves denar se centralizira v Drž. hipotekarni banki in v Poštni hranilnici in sramota je že, da na lastni denar nimamo več nobene ingerence. Nobene pravice pa tudi nimamo več do denarja svojih nedoletnih otrok, ker tudi ta denar je šel v Drž. hipotekarno banko.

Ne moremo se strinjati s tem, da se s personalnimi persekucijami rešuje v Sloveniji politika. Hočemo, da se naše politične skupine brigaajo za naše lesno gospodarstvo in za druge gospodarske zahteve Slovenije, ne pa da so jim osebna vprašanja najvažnejša. — (Ekspezo na 17. običnem zboru Zveze trgovskih združenj)

Ob svojem času

Ljubljanski tednik edinozveličavne JRZ piše, da je četrti slovenski politični mejnik «slovenska deklaracija» z dne 1. januarja 1933 (znane punktacije), o katerem pa da «bomo govorili ob svojem času». — Tudi narod bo z njimi spregovoril pravo besedo ob svojem, pravem času. Ob svojem času tudi vse prav pride, — pravi narodni pregovor. Sumljivo se nam zdi, zakaj o tem četrtim slovenskem političnem mejniku nočejo gospodje iz slovenskega dela JRZ govoriti danes pred vlado, senatom in parlamentom, ko se jim po njihovem trdnem prepričanju

vendar ni treba nikogar bati in je vendar «vsa Jugoslavija» za njimi, kakor se blagovolijo izražati v svojem režimskem tisku dan za dnem...

Kam gre naše narodno bogastvo?

Svinčeni rudnik Trepča je v angleških rokah. Dohodki tega rudnika so znašali prve tri mesece tek. leta 432.957 angl. funtov, izdatki pa 136.229 funtov, tako da je znašal čisti dobiček 296.728 angleških funtov, t. j. nad 70 milijonov dinarjev samo v treh mesecih.

Kaj nam pomaga bogastvo naše zemlje, če ga izkoriščajo tujci!

Demokracijski temelj

Gospodje iz slovenskega vodstva JRZ so se na vsa usta hvalili in javno izoblašili svoje zasluge za ustvaritev Jugoslavije, češ da nihče drugi ni ničesar doprinesel k osvobojenju izpod avstroogrškega biča, kakor le oni sami. To hvalo je trezni narod, kolikor pač ni zaslepljen z znanim žeganim mazilom, pravilno razumel in je to tem gospodom vsaj delno vidno pokazal. Ne moremo pa razumeti, zakaj vendar ti močniki in velezaslužni gospodje nočejo izvesti «svoje» takratnega deklaracijskega programa do zadnje točke, ko imajo vendar vso oblast in vse možnosti v svojih rokah. O majniški deklaraciji so vendar pisali, da je zahtevala, da «se vse ozemlje, v katerem prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi, združi v samostojno državno telo, ki bodi prosto vsakega narodnega gospodarstva tujcev ter zgrajeno na demokracijskem temelju». — Gospodje, mi že dolgo čakamo na ta «demokracijski» temelj...

Kaj so množice?

Vesoljni slovenski režimski JRZ tisk je prekosil v opisovanju ljudskega navdušenja ob proslavi obletnice majniške deklaracije celo samega sebe. Na vse pretege se je hvalisal, da so množice katoliških akademikov z ljubljanske univerze odkorakale na predvečer s Krekovega groba z veliko slovensko trobojnico v «mogočnem» sprevodu skozi mesto na Grad, kjer je gorel kres. Ta množica katoliških akademikov, ki je kričala in skoro tekla po ljubljanskih cestah, je šla z nekaj srednješolci, nekaterimi Marijinimi devicami in nekimi, že v službah preskrbljenimi znanimi agitatorji vred točno 48 (oseminštirideset) glav. Sedaj pa vendar vemo, kaj so množice, če piše o njih resnicoljubni slovenski JRZ tisk...

Zunanji in notranji okvir

V ljubljanskem katoliškem tedniku beremo tudi zanimivo priznanje voditeljev JRZ, da so si ti gospodje v imenu vsega našega naroda «poborili za enkrat šele zunanji okvir našega narodnega osvobojenja, ki je pa prvi in najvažnejši pogoj tudi za priobitev ostale vsebine, ki jo je majska deklaracija označila le s kratkimi besedami: «na demokracijskem temelju». —

Deklaracija

Po Ljubljani se pripoveduje v družbah tale zanimiva in zabavna zgodba izza nedeljstkih slavnostnih jubilejnih majniških dogodkov v beli slovenski metropoli: V soboto, na predvečer glavne jubilejne proslave, so se pred «Unionom» zbirali radovedni ljubljanski «firbei» in čakali na pričetek ognjemeta na Gradu. Med njimi so bili seveda tudi pristaši JRZ in Katoliške akcije, ki se prav radi vedno drže v bližini svoje trdnjave. Naenkrat prikoraka po Miklošičevi cesti večja skupina mladih ljudi in vzklika na vse grlo: «Živela deklaracija! Živela deklaracija!» Tisti, ki so stali v spalirju na obcestnih hodnikih in ki so bili deklaracijsko oziroma majniško razpoloženi, so jim glasno odzdravljali in navdušeno mahali z robc, klobuki in golimi rokami: «Živio! Bog živi! Le tako fantje! Kar naprej!» In fantje so tako vzpodbujeni res zopet zakričali iz junaških grl: «Živio carinska deklaracija!» — Obrazi na trotoarju so bili namah precej daljši, iz sosesčine pa tudi škodoželjnega smeja ni manjkalo...

Zunanja politika

Človek ne ve ne ure, ne dneva, — tako pravi star pregovor. Na ta izrek smo se lahko spomnili, ko je Evropa v poslednjih 24 urah preživljala one tesnobne občutke, ki jih je svet poznal julija 1914. Dvoje španskih letal, ki sta pripadali valencijski vladi, je vrglo bombe na nemško bojno ladjo, zasidrano ob Balearih, pri čemur je bilo ubitih in težko ranjenih okrog 100 ljudi. V Nemčiji je nastalo zaradi tega silno razburjenje in v svrhu represalij je odredila nemška vlada, da nemško bojno brodovje bombardira špansko luko Almerijo. Nemška čast je bila rešena, ko je padlo v nezavarovani trgovski luki nekoliko stotin mirnih in nič hudega slutečih ljudi. Tako so pota in tak je današnji način občejanja v mednarodni politiki.

Incident sam je pa zopet hudo zaostрил španski konflikt, ki se je zadnje tedne spričo angleške pomirjevalne akcije že prilično pomiril, ker verjetno niti angleška, niti francoska vlada ne bi mogli mirno gledati, da bi Nemčija in Italija, ki se je v tem incidentu postavila čisto ob stran Nemčije, izrabili dogodka in izvedli svoje načrte v Španiji. Francosko sredozemsko brodovje je že dobilo povelja, da zapusti luko Toulon in odplove v španske vode. Prav tako je hitelo angleško sredozemsko brodovje v kraje, kjer so se kuhale nevarne mednarodne prilike. Toda treznosti Evrope, zlasti pa strahu pred negotovostjo, je pripisati, da se je vsa zadeva še na nekako lep način iztekla. Nemčija je izjavila po napadu na Almerijo, da ne bo izvajala napram valencijski vladi novih represalij, dočim se je Velika Britanija postavila v tem vprašanju na nemško stran in povedala, da ima Nemčija prav, če si išče zadoščenje. Nemčija se pa ni najbrže ustrašila samo Rusije, čeprav ni ta niti še zarožljala z orožjem, marveč najbrže še bolj Zedinjenih držav ameriških, kjer je napad na Almerijo napravil nad vse neprijeten in mučen vtis. V nemškem zunanjem uradu so dobili baje iz Amerike avtentična obvestila, da je tam nerazpoloženje nasproti Nemčiji tako veliko, da ne bi bilo treba dni, marveč samo nekaj ur, da bi se ameriški narod nahuškal na vojno proti Nemčiji. Vsekakor pa kaže incident v španskih vodah, da je špansko vprašanje trajno odprta rana na evropskem telesu.

Kar se pa tiče španske tragedije same, je dal incident ob Balearih nove šanse za zmago uporniškega orožja, ki se je doslej vzdrževalo izključno le z inozemsko pomočjo. Ta pomoč bi pa znala usahnuti po pogajanjih, ki so se v zadnjem času vršila v odboru za nevmešavanje, zlasti pa med Nemčijo in Anglijo, kjer so Nemci že pristali na to, da odkličejo svoje «dobrovoljce».

Nemčija in Italija pa, ki sta sedaj izstopili iz tega odbora ter odpovedali pomoč pri nadzorovanju španskih obal in zabrani uvoza orožja, mislita očitno odkrito stopiti na stran uporniških generalov in jim tako pomagati do zmage, ki bi bila sicer več, kakor dvomljiva. Vprašanje pa je, kako se bosta napram temu zadržali Anglija in Francija, ki jima gre v španski tragediji za mnogo bolj važne interese, kakor pa Nemčiji in Italiji. Verjetno je, da se bo angleška diplomacija z isto vztrajnostjo, kot doslej, trudila za omejitve spora in pa za to, da ne bi na Španskem zmagala absolutno niti ena, niti druga stranka, marveč, da se bi slednjič, ko bosta nasprotnika izkravavala, le našla med njima neka osnova za premirje in kasnejši sporazum.

DOMA IN NA TUJEM

Ljubljana vabi v goste

Ob otvoritvi sedemnajste prireditve naše velevažne narodno-gospodarske ustanove

Jutri dopoldne se bodo zopet odprla vrata ljubljanskega velesejma, ki je že sedemnajsti po številu, oziroma štiriintrideseta velesejska razstavna prireditve, če upoštevamo tudi jesenske razstave. Odprt bo letošnji velesejem od 5. do 14. junija, pokroviteljstvo nad njim pa je prevzel Nj. Vel. kralj Peter II., sledeč zvesto svetlemu tozadevnemu vzgledu svojega blagopokojnega velikega očeta, Nj. Vel. kralja Aleksandra I.

Pomladanski velesejem v Ljubljani je vsakoletna najpomembnejša gospodarska manifestacija ne le Slovenije, temveč vse naše države in služi v vsem svojem bistvu le razmahu našega celokupnega narodnega gospodarstva ter medsebojnemu spoznavanju jugoslovanskih in inozemskih producentov in konzumentov.

Ljubljanski velesejem leto za leto bolj nazorno dokumentira potrebo sodelovanja vseh gospodarskih panog, potrebo harmonije in solidarnosti vseh gospodarskih strok. S tem, da razvijamo in pospešujemo industrijo, trgovino in obrt, ogromno koristimo tudi kmetu in delavcu. Složno sodelovanje vseh gospodarskih sil našega naroda je zlasti v sedanjih težkih, mračnih časih in razmerah neizogibno potrebno. Zavest te iskrene, zveste in nesebične solidarnosti mora temeljito okrepiti splošni čut socialne pravičnosti, ki je nedvomno prvi predpogoj za skladen razvoj vseh gospodarskih panog.

Poleg vsega tega pa ljubljanski velesejem tudi dokazuje, kako potrebna nam je lastna narodna država, da se v njej in potom nje tudi v vsem ostalem svetu lahko gospodarsko svobodno in uspešno izživljamo ter da v njenih širokih mejah izmenjavamo svoje dobrine, ki jih je ustvaril naš um in zgradila naša domača podjetna roka.

Zato je upravičena splošna želja, naj bi tudi letošnji ljubljanski velesejem rodil za vso narodno in državno skupnost najboljše in najplodnejše uspehe!

Predsednik JNS g. Peter Živkovič, bivši ministrski predsednik, prispe jutri v soboto z večernim brzovlakom iz Beograda v Ljubljano v spremstvu senatorjev gg. Banjanina, dr. Angelinovića, dr. Zeca, inž. Popovića in mnogih opozicijskih narodnih poslancev iz vse države. Naslednjega dne se bo vršila v Ljubljani banovinska skupščina JNS za dravsko banovino.

Pokrajinski sokolski zlet bo 13. junija v Skoplju.

Zapostavljena Slovenija! To je in ostane stara pesem! Prosvetno ministrstvo namerava namestiti v vsej državi nad 800 novih učiteljskih moči. Za Slovenijo jih je določenih komaj 80, torej desetina! Po točni statistiki pa potrebujemo v Sloveniji najmanj 250 novih učnih moči. Toliko mest je namreč neizpolnjenih, ne da bi upoštevali še prepotrebne vzporednice, ki jih pa naša generacija najbrže ne bo doživela...

Novi časi, nova moda. Že nekaj mesecev beremo v slovenskih dnevnikih uradne objave: «Pokojnine se bodo izplačevale že 1. v mesecu!» — V upravno redni državi bi moral biti to povsem naravno in samo ob sebi razumljivo. V tem oziru se je treba držati starih pravil: Pošteno sem zaslužil, zato tudi plačaj v redu! Zvestoba za zvestobo! Stari upokojenci nove modne upravne ukrepe le težko pojmujejo.

ADVOKAT
Dr. Josip KLEPEC
je preselil svojo pisarno
v Gledališko ulico št. 14/1.

Pod svobodnim solncem. Urednik «Učiteljskega tovariša» g. Vekoslav Mlekuž je moral na podlagi uradnega dekreta pustiti glavno uredništvo lista. Na njegovo mesto so začasno postavili nekega drugega, že upokojenega gospoda, ker njemu pristojna oblast najbrže ne more več prav doživeti...

Smederevsko vino na velesejmu belo «Zlatno brdo» in črno «Grom». Glej oglas Jeločnik!

Bolečina in veselje. Ko so «samozvoljenci» zborovali in proslavljali majniško deklaracijo

so nekako ob istem času zbo-

rovali tudi slovenski profesorji. Pri njih ni šlo za proslavljanje «svetlih» preteklih dogodkov, temveč za žalostno, mračno sedanjost! Marsikatera pikra je padla na izvesten naslov, vendar je angelsko čisti in «resnicoljubni» katoliški «Slovenec» v svojem poročilu o tem zborovanju napravil za sedanje sromotno profesorsko življenjsko stanje odgovorne le — prejšnje režime! Bog ve, kateri režim je znižal tudi profesorske plače? Posebno klasična pa je tista, da sedaj univerzitetnih asistentov sploh več ne smatrajo za državne uslužbence, češ, da so univerze — avtonomne ustanove in ne državne! Na tak način bi se res dalo še marsikoga izriniti iz državne službe. In koliko bi se dalo prištediti za «svoje» ljudi in «vzvišene» namene...

V pokoj stopata gg. dr. Rudolf Marn, načelnik oddelka kr. banske uprave in ing. Matko Prelovšek, direktor mestnega gradbenega urada. Oba gospoda sta bila ljubljanskemu velesejmu zelo naklonjena in sta mu tekom vseh 17 let njegovega obstoja stala požrtvovalno ob strani z dragocenimi nasveti in dejansko pomočjo. Obema gospodoma je upravni odbor ljubljanskega velesejma na svoji seji dne 26. maja izrekel svojo globoko zahvalo, želeč jima zdravje in vso srečo tudi v bodoče.

Sestanek glavnega odbora bivše demokratske stranke bo najbrže v prvi polovici junija v Beogradu.

Letošnja žetev v Jugoslaviji, do katere je le še šest tednov, ima po poročilih iz glavnih žitornih pokrajin prav lepe izgleda.

Zaključno peto žrebanje državne razredne loterije se bo odslej vršilo namesto v Beogradu vsakokrat v Zagrebu. Delna decentralizacija se je torej pričela na, za narod in narodno gospodarstvo najvažnejšem mestu...

V teknu enodnevnega obiska na ljubljanskem velesejmu boste le površno mogli razgledati vse praktične novosti in zanimivosti, s katerimi je prenapolnjeno razstavišče. Zato si namesto 10-dinarske vstopnice za enkratni obisk nabavite raje velesejsko legitimacijo, ki stane samo 25 dinarjev, pa vam omogoča 10 dnevnih obiskov na razstavnem in 10 večernih na veseličnem prostoru, skupaj torej 20 obiskov.

Izvoz naše živine, mesnih izdelkov in jajc v Nemčijo je povsem zastal. V zadnjih dveh mesecih smo izgubili radi tega okrog 40 milijonov dinarjev.

Moderno bolnišnico namerava država v kratkem zgraditi v Zagrebu in je zato že zahtevala od zagrebške mestne občine potrebno stavbišče. Vprašanje prepotrebne ljubljanske osrednje bolnišnice se pa še vedno ne gane z mrtve točke...

Dan sestanka naše narodne skupščine je bil zopet odgojen za nedoločen čas.

Neznosno pomanjkanje šolskih prostorov občutijo tudi v Zagrebu, kjer je 18.861 učencev in učenik stlačeni v 206 učilnicah.

Tovarna usnja v Kuli zgorela. Iz Novega Sada poročajo, da je v Kuli skoro do tal zgorela znana velika tovarna usnja, last industrija Davida Deutscha. Škoda znaša več milijonov dinarjev.

Ogromni roji kobilic, ki so priletela k nam iz Maroka v Afriki, so se pojavili v južni Srbiji in uničili v nekaterih krajih prav vse zelenje, med drugim celo tobakove nasade. Nedotaknjen je ostal le mak, čigar listje je strupeno.

Bivši somborski župan Djordje Cvejanov je bil od sodišča obsojen na denarno odškodnino, ker je občinski denar uporabljal za podporo političnih strank.

Tekmovanje za jugoslovansko državno šahovsko prvenstvo se bo pričelo 12. junija v Rogaški Slatini.

«Bata» kolonizira. Kakor poročajo beograjski listi, je tovarna «Bata» kupila v kotlini Strumice velikanska zemljišča, kjer bode zgradila veliko industrijsko naselbino, v kateri bo že takoj v začetku zaposlila nad 3000 delavcev. Dosedanji lastniki odkupljenih vasi in zemljišč so bili Turki, ki so se izselili v Turčijo. Na tem zemljišču bo podjetje zasejalo brazilsko kavčukovo rastlino, zgradilo pa bo tudi tovarno nogavic, ki bo po velikosti še prekašala današnje tovarne obutve v Borovu. Tvrdka je odkupila tudi znatna zemljišča v okolici Djevdjelije, na katerih bo pričela gojiti bombaž in sviloprejkice na veliko.

Mnogo novega vam imajo pokazati na ljubljanskem velesejmu od 5. do 14. junija: Strojna in kovinska industrija, fina mehanika, radio in elektrotehnika, avtomobilska in velopedska industrija, lesna in tekstilna, živilska in kemična, papirna in steklarska industrija ter obrt vam bodo predložile ogromni napredek našega dela in tvorbo silo našega duha.

Moderno solno kopališče je bilo te dni odprto v Tuzli v Bosni v parku tamkajšnje monopolne uprave. V novem kopališču se bodo zdravili bolniki, ki bolujejo za revmo, škrofulozo, išijasem in pa raznimi drugimi boleznimi.

Skupina bolgarskih književnikov bo te dni prispela v Beograd, od koder bo nadaljevala svoje potovanje po vsej Jugoslaviji.

Naš izvoz živine v Italijo ima sijajne izgleda. Že letošnje jesen bo Italija uvozila iz Jugoslavije za koloniste na pontijskih osušeni močvirjih 2500 eno- in dvoletnih in 3500 triletnih junic simodolske pasme. Tega kontingenta bi se Italija držala tudi vsa naslednja leta. Junice plačujemo Italijani po 8 do 10 Din kilogram.

Beograjski zoološki vrt si je nabavil v zadnjem času zopet 20 dragocenih eksotičnih živali. V Ljubljani pa ne moremo vzdržati niti najskromnejšega poskusa take ustanove. Sicer pa tudi ni čudno: ne moremo zahtevati, da bi gotovi gospodje izkazovali svojo ljubezen za živali, ko tega ne zmorejo niti napram ljudem, brezposelnim, najbednejšim in najpotrebnejšim...

Draginja narašča zelo občutno v zadnjem času tudi v Avstriji, kjer se je živež podražil povprečno za 20 do 30 odstotkov, razna olja, bombažni in volneni izdelki ter nekateri drugi industrijski proizvodi pa celo še bolj.

Dobro poznana...

ZAHTEVAJTE JO POVSOD!

Dr. Karel Kramar, veliki češkoslovaški državnik in politik, predsednik glavnega odbora stranke narodnega edinstva, je po dolgi bolezni umrl v Pragi.

Mednarodni železničarski kongres se vrši te dni v Parizu in bo trajal do 11. t. m. Iz Ljubljane se udeležuje kongresa g. inž. Franc Finc.

Enomesečna stavka londonskih uslužbencev avtobusnih podjetij je končana, ker so podjetniki morali ugoditi zahtevam nameščencev.

Nemški maršal Blomberg je prispel v Italijo in se bo v Neaplju udeležil velikih manevrov italijanske vojne mornarice.

Vodja upora v Albaniji, ki ga je vlada naglo zadušila, Edhem Toto je bil ubit v spopadu z orožniki pri Argirokastru.

Češki premog in Italija. Italijanska vlada je naročila te dni na Češkoslovaškem zopet velike količine premoga. V prvi polovici meseca maja t. l. je uvozila samo iz ostravsko-karvinskega področja 1333 vagonov premoga, dočim ga je v isti dobi lanskega leta nabavila iz vse Češkoslovaške komaj 66 vagonov.

Največja stavka, kar jih beleži Češkoslovaška v povojni dobi, je izbruhnila v industriji za stekleni nakit, kjer je zapustilo delo nad 30.000 delavcev.

Rumunski carinski dohodki so se v preteklem proračunskem letu napram predlanskim podvojili.

Pariška svetovna razstava je bila pred dnevi otvorjena, čeprav še ni povsem dokončana. Kljub temu, da je razstava za širšo javnost odprta vsak dan le po dve uri, jo obišče vsak dan okrog 80 tisoč oseb.

Bodoča soproga vojvode Windsorskega ne bo imela pravice nositi naslov vojvodinje.

Meja med Sovjetsko Rusijo in Rumunijo je bila baje te dni nedanoma zaprta.

Francoski ministrski predsednik Blum je poslanski zbornici predložil v proučitev predlog zakona o ženski volilni pravici.

Italijanski veleposlanik v Washingtonu je protestiral pri ameriškem zunanjem ministrstvu proti pisanju nekega ameriškega lista, ki je imenoval v nekem članku Mussolinija «advokata za oboroževalno tekmovalstvo».

Madžarska vlada se je obrnila na Društvo narodov z zahtevo, da se ji vrnejo vse pravice suverene države, predvsem pa popolna enakopravnost glede oborožitve.

Bivši rumunski zunanji minister Titulescu se je sestal z Litvinovim, sovjetskim komisarjem za zunanje zadeve. Sestanek se drži v najstrožji tajnosti.

Na londonskem trgu so cene bakru zopet silno skočile, to pa zaradi znižanja zaloga čistega bakra, ki ga angleška vojna industrija potrebuje ogromne količine. Zaloge bakra, ki so znašale ob novem letu 75.000 ton, so padle že na 12.000 ton.

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Ali je v zakonu utemeljeno pobiranje uslužbenskega davka od postrežnic potom letne karte po 50 Din in pavšalnega zneska po 25 Din letno za banovinski bednostni fond?

Odgovor: Po našem mnenju ne! Postrežnice namreč niso v nobenem službenem razmerju, ker vrše svoje posle samostalno brez stalnega lokala. Tako samostalno poslovanje pa je po točki 6., čl. 46. zakona o neposrednih davkih pridobine prosto; če pa službeno razmerje ne obstoja, pa tudi ni plačevati uslužbenskega davka.

Vprašanje: Občine Sv. P., S. O., Z., R. in N. so bile leta 1933. ob splošni komasaciji občin združene v občino P. Letos se je občina P. razdružila, in sicer so se namesto nje ustanovile tri nove občine P., Z. in Sv. P. — Pri komasaciji leta 1933. je občina Sv. P. imela nad Din 20.000 dolga, dočim je imela občina Z. gotovino. S to gotovino je nova občina P. leta 1933. poravnala dolg občine Sv. P. Z ozirom na to vprašamo za pojasnila: ali ima sedaj občina Z., ki se je na novo ustanovila letos, pravico terjati od občine Sv. P., ki se je tudi na novo ustanovila letos, znesek Din 20.000.—, s katerim je občina P. leta 1933. poravnala dolg občine Sv. P.

Odgovor: Po našem mnenju: ne. Ob združitvi leta 1933. so vse takratne občine, ki so bile spojene v nove občine, prešle v celoti v sestav novih občin. Ob tem prehodu so se te bivše občine popolnoma likvidirale, to je prenehale so obstajati kot upravne in gospodarske edinice. Vse njih upravne posle in vse njih gospodarstvo je prevzela nova občina. — Če so se te bivše občine letos obnovile v svojem nekdanjem obsegu, jih ne moremo smatrati za naslednice onih občin, ki so obstajale do leta 1933. in ki so bile takrat ukinjene, temveč za popolnoma nove občine, ki morajo svoje upravno in gospodarsko življenje začeti povsem na novo in ki ne morejo uveljavljati nikakih pravic napram občinam, ki so bile likvidirane leta 1933.

Pridobivajte nove naročnike!

Vsako zabavišče se potrudi, da nudi svojim gostom čimveč in kar najbolj raznovrstnega razvedrila. Toda bolj se gotovo nikjer ne boste zabavali, kot na veseličnem prostoru ljubljanskega velesejma od 5. do 14. junija. Poskrbljeno bo za stare in mlade, resne in razigrane. Razne komedije, plesišča s prvostničnimi jazzi, rujno vince iz najrazličnejših koncev naše vinograde bogate domovine, tobogan, vrtiljak in avtodrom za nadebudne šoferske kandidate in še mnogokaj bo za vas skušnjava, ki ji ne boste mogli odoleti.

Pišejo nam...

Kdo je bliže?

V pretekli številki «Slovenske Besede» sem z velikim zanimanjem prebral kratko notico o izvozu velikih žlahtnih jagod iz Skoplja na Dunaj. In pri tem sem se nehote vprašal: «Ali je Makedonija bližje Dunaja, kakor pa — Slovenija?! Torej, samo iz Skoplja in okolice so v zadnjih tednih odposlali na Dunaj nad 100 vagonov vrtnih jagod, pri nas blizu Medvoda pa se že nekaj let ukvarja s pridelovanjem tega sadeža neki kmet, ki pa tarna, da ne more niti kilograma jagod odposlati preko meje, čeprav bi jih dal z veseljem po isti ceni, kakor njegov južni sotrpin iz skopljanske okolice. In vendar bi že z ozirom na transportne okoliščine vsakdo mislil, da je tako blago neprimerno lažje in ceneje pošiljati na Dunaj iz Slovenije, kakor pa iz najjužnejše pokrajine naše države, ki je oddaljenejša najmanj za 200 odstotkov. Ali ne bi kazalo, — že z ozirom na propadanje slovenskega kmetijstva —, da bi se prav ta panoga z vsemi pripomočki in z vseh strani podprla ter bi se s tem nudil našemu kmetu edini, danes še kolikor toliko rentabilen vir dohodkov? Ali se ne bi moglo prav radi tega tudi slovenskemu sadjarstvu in vrtnarstvu dati na razpolago nekaj hladilnih vagonov, ki bi omogočali izvoz tega in podobnega žlahtnega sadja? J—r.

Prehrana Severnem tečaju

Ves slovanski svet se je pred dnevi razveselil s posebnim ponosom, da je z letalom dosegla Severni tečaj ruska znanstvena ekspedicijska, ki bo ostala tam do prihodnjega poletja. Vse dolgo leto bo porabila za znanstvena raziskovanja. Zanimivo je poglavje prehrane teh tečajev, ker je znano, da zahtevajo tečajne klimatske in atmosferske razmere prav poseben način prehrane. V Moskvi imajo poseben institut za splošno prehrano, ki je dobil od voditelja ruske tečajne ekspedicijske Papanjina nalog, da preskrbi ekspedicijsko s pravo hrano za dve leti. Inženjerji v tem institutu so se resno lotili dela in rešili zadano jim nalogo v popolno zadovoljstvo tečajcev.

Dnevna prehrana vsakega prebivalca na Severnem tečaju mora vsebovati približno 7000 kalorij. Dosedanji polarni raziskovalci so nosili s seboj običajno največ suhega mesa, konzerv in čokolade. Toda človek se tega naglo zasiti. Zato je moskovski prehranjevalni institut izdelal kakih 40 koncentratov iz govedine, piščancev, zelenjave, raznih juh itd.

Prebivalci Severnega tečaja bodo jedli štirikrat na dan. Za prvi dan je bil na pr. določen tale jedilni list: Zajtrk: kava, slane ikre, naravna omeleta in prepečenec z mesom; kosilo: borščeva juha s posušenimi govejimi prsmi, kotleti z graham, sadni kompot in kruh; južina: čaj z vitaminskimi table-

tami, prepečenec in svinjska mast; večerja: mesna jed iz mešanega mesa, rižev puding, čokolada in zopet prepečenec z mesom. Vsaka teh jedi se pripravlja komaj pet minut. Dotični koncentrat se raztopi v kropu in v nekaj minutah je jed pripravljena.

Institut je posvetil posebno pozornost vitaminskemu bogastvu svojih izdelkov. V arktičnih razmerah je vitamin «C» neobhodno potreben, ker je najboljšo sredstvo proti skorbutu. Okusni prepečenec, ki ga izdeluje prehranjevalni institut za tečajno ekspedicijsko, vsebuje 23% mesa. Po izgledu in okusu se sploh ne razlikuje od navadnega prepečenca. Po posebnem receptu instituta je izdelana «polarna» čokolada s slanim okusom in je zmešana s praškom svinjskega in piščančevega mesa. Člani te ekspedicijske te čokolade kar prehvaliti ne morejo. Izmed sirov je v arktičnih krajih najbolj uporabljen topljen sir, ker se vse druge vrste sira pri nizki temperaturi drobijo in izgubljajo okus.

Razen posameznih proizvodov, ki zahtevajo specialno predelavo (prešana smetana in maslo, slane ikre, sir, čokolada itd.), je institut izdelal 1000 kg različnih koncentratov iz raznega mesa in piščancev, dalje 50 kg boršča (kisle rastlinsko-mesne juhe), 50 kg zelenjadne juhe in 50 kg raznih drugih juh. Za izdelavo teh 1150 kg koncentratov je zavod moral predelati 50 goved, 5500 piščancev, tri tone

zelenjave itd. Izdelati so morali čim manjše in lažje koncentrate ter jih zaviti tako, da se v nobenem primeru ne morejo pokvariti. Male kocke teh koncentratov so zavite v staniol in celofan. Vsa zaloga je razdeljena na petdnevne obroke. Te porcije za pet oseb so zopet shranjene v dobro zaprtih škatljah iz železne pločevine. Da ta ne zarjavi, je vseh 135 škatel prevlečenih s posebnim lakom. Izdelki, ki so bili izgotovljeni že lani, so bili vse leto shranjeni v ledenicah. Ko so jih nedavno vzeli z ledu in jih odprli, je strokovna analiza v laboratorijih pokazala, da koncentrat niso prav nič izgubili na svoji kakovosti niti pri temperaturi 50 stopinj pod ničlo, niti pri raznih drugih toplotah.

Kakor nam kaže zgled ruske tečajne ekspedicijske, se bomo v najbližji bodočnosti res pričeli hraniti le s pilulami, tabletami in praški.

Za grudo in dom

Okrog panjev.

Za čebelarje so sedanji dnevi čas rojev in znatnih skrbi. Ko doseže čebelja družina višek svojega razvoja, se nagnosko odloči za razdelitev. Ta čebelji nagon se pokaže tedaj, ko čebele potegnejo matičnike in jih matica pridno zalega. Večje število matičnikov je znamenje roja. Ko je prvi, najstarejši matičnik pokrit, izleti prvi roj. Pred rojem je čebelja družina nenavadno nemirna; panj začne bučati in iz njega se zdaj pa zdaj zaprašijo čebele na brado, nakar

se zopet vračajo v panj tako dolgo, dokler se iz panja ne izlije gost curek. Prvi roj se navadno vsede na najbližje pripravno drevo in ostane tam vse dotlej, dokler ga čebelar ne ogrebe v kak panj. Drugi roji radi uhajajo, ker jih pač vodijo mlade matice, ki so urne in živahne kot živo srebro. V teh primerih si morajo čebelarji pomagati z brizganjem vode, s prstjo ali z drugimi pripomočki, da tako prisilijo roj, da ne gre preveč v višino. Za prvi, kakor tudi za vse naslednje roje, velja pravilo, da je skrb za živež zanj najvažnejša.

Konzerviranje jaje.

Dobra in pametna gospodinja nikdar ne pušča jajc v gnezdu. Takoj, ko kokoši jajca znesejo, jih moramo sproti pobirati iz gnezda in jih shraniti v hladnem prostoru. Če nam jajca preostajajo, jih lahko ohranimo za jesen in zimo v apnu, vodnem steklu, soli itd. V ta namen uporabljamo vedno le po vsej sveža, nikdar nad teden dni stara jajca, ki smo jih vedno sproti pobirali iz gnezda. Na jajčni lupini ne sme biti nobene razpoke. Jajca, ki smo jih pripravili za konzerviranje, morajo biti predvsem dobro osnažena. Posodo s konzerviranimi jajci hranimo v hladnem, zračnem in suhem prostoru.

Dobro je tudi, da v teh prvih vročih, solčnih dneh temeljito očistimo in razkužimo kurnike, da se v njih ne zaredi mrčes. Kakor vsaka druga žival, tako tudi perutnina ljubi snago

Priporoča se **Zalokar Anton**
TOVARNA POHIŠTVA
ŠT. VID NAD LJUBLJANO — Telefon 6

Izdeluje: Spalnice, jedilnice, salone, pisarn. opreme itd. po načrtih
STALNA ZALOGA POHIŠTVA

Na Ljubljanskem velesejmu paviljon E

Brzoparilnike,

kotle vseh vrst, kakor za žganjekuho, pralnice, kuhinje, restavracije in urarne, filtre za vino, dobite vedno v zalogi. • Oglejte si našo razstavo na Ljubljanskem velesejmu, paviljon G., štev. 601-602.

Se priporoča

Kotlarka dr. z o. z.

Ljubljana, Kolodvorska ul. 23 - Tel. 37-92

VITAMIN SIR

v škatljah nadomesti glede hranljivosti 100% vsako drugo hrano.
Glavna zaloga: ČERNE OSKAR, Sv. Petra cesta 35.

Priznana specialna trgovina z usnjenimi, modnimi izdelki

D. Ostrožnik

Pasaža Nebotičnika
razstavlja na Ljubljanskem velesejmu Paviljon H. 329-31.
Pomnite razstavno številko.

SKABERNÉ
ZADNJE NOVOSTI MODNIH
TKANIN.

STAROZNANA GOSTILNA

Ražem Zoran

na Žabjaku - Tel. 28-57

obvešča cenj. goste, da je ravnokar prispela nova vagon-ska pošiljka izbranega, najboljšega dalmatinskega vina. Obenem priporoča svojo izborno kuhinjo in specialitete ovčji sir ter surovo šunko.

OBIŠČITE:

Slamičev

paviljon

na velesejmu in

restavracijo

na Gosposvetski c. 6

Velemesarija in
delikatesa istotam
nudita najboljše

VELIKA IZBIRA najnovejših
modelov dvokoles in otroških
vozičkov na oljnatih ležajih.
Igračni vozički, motorji in šivalni
stroji po najnižji ceni.

CENIKI FRANKO!

„TRIBUNA“, F. Batjcl
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4

Oglašujte v
„Slovenski besedi“

Novost letošnjega velesejma je

Smederevsko vino

Belo „Zlatno Brdo“ in črno „Grom“ po Din 16-ter tudi prvovrstna štajerska, dolenska in dalmatinska (Hvar in Vis) vina toči paviljon

Rožna dolina
na razstavnem prostoru velesejma, nasproti
vodometa. Za obilen obisk se priporoča Jelocnik Viktor

Posvetovalnica

za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitve;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

Nova ljudska in dijetična kuhinja

(v prostorih bivše uradniške menze)

LJUBLJANA, Kolodvorska ulica št. 8

se priporoča cenjenemu občinstvu.

Abonenti se sprejemajo. Cene zmerne. Hrana prvovrstna.

☛ Topla in mrzla jedila ves dan na razpolago. ☛

Odprto od 6. zjutraj do 21. zvečer.